

ובשמחת-תורה יצאתי, בלווית ראשי-הגדודים וראשי-הקבוצות של "השומר-הצעיר", לחזות ברקודו של הרבי הטריסקאי (ממשפחת האדמו"רים טברסקי הידועים). בקלויז חום של-אש לא מעלמא-הדין. ספרי-תורה בידיהם רוקדים החסידים. פנים משולהבות, עינים עצומות ופקוחות לסרוגין, רגלים קלות כאילות נישאות מעלה-מטה. נישאים על כנפי-נשרים, רוקדים, מתלהבים, כאילו אין יום ואין גולה, אין חטא ואין הינום. הכל רק קפיצה לאל-על, לאין-סוף הבלתי-נראה והמתגלה ברקוד. דלגו, קפצו, התרוממו. פסחו, נתרו, הרימו רגלים בהעויות-מירקד משונות, אל עילאה ויותר ויותר עד שנעצרה

הקדוש ר' ולולה זצ"ל

הנשימה בלב המסתכלים. לבות הרוקדים תקתקו כשעוני-תוכי וטלטלות כבודות-משקל עולות מעלה-מטה, מחול לתהום-הנשיה, לתהום הזכירה, לפסגת-הבריאה, לפסגת-הטמירין — מחול-שמחה, שמחת-תורה, שמחת-נשיה-יאוש-התרוממות-בטול-גאוה, מעבר לחייה-הוי הושלכו מעלמא דא לעולם אחר.

וסביבנו המון. המון יהודי-והלין החביבים. ידעתים גם ידעתים. יהודי מוזג. מוזג גיאופוליטי-טופוגרפי. ווהלין השוכנת בספר רוסיה, פולין, בשכנות ליטא, מלורוסיה, ביאלורוסיה, ספגה מכולם דם וחיים. אין בהם ביהודי ווהלין, קור ההגיון הליטאי ואין בהם מקלות-דעת ונשריות של הפולני. יש בו, ביהודי הוהלינאי, התלהבות בתערובת געגועי ערב-אוקראינה וערגה ביאלורוסית ועמקות ליטאית גם-יחד. ועל הכל פשטות, פשטות מתוך רבוי-בטויים, פשטות של הסטפ, הערבה האוקראינית. ויקדו עיני המסתכלים ברקוד, נהנו ונאנקו, נהנו ונעו ראש.

ויצא הרבי לרקוד. החסידים זוו לצדדין. רוקן חבל-הרצפה במרכו. הרבי עצם עיניו, הרים ראשו ונענעו בקצב, תחב אצבעותיו לאבנטו הרחב, תקן את ה"ספודק" על ראשו, פסע פסיעות לעבר השולחן ולעבר ההמון ויצא במחול דרוישי, מסתורי-פראי-התלהבותי, שדוגמתו לא ראיתי עד-כה.

החסידים מסביב ספקו כפיים, שרו וזמזמו, נאנחו והתפעלו והרבי רקד, עברה חצי-שעה, עברה שעה, הרקוד לא פסק, לא פג, לא גדל ולא פחת. נקפא הקצב. נקפא העולם, נקפאה ההויה. שמש-החיים נדמה בבית-הכנסת של הרבי בקובל ואתה החסידים והמסתכלים. הליכה וקפיצה, קפיצה וסבוב, סבוב ונתירה, נתירה ודליגה, דליגה וחצי-כריעה, בלי אומר ודברים, בלי שינוי-העויה. רק פני-הרבי השתלהבו, בערו, יקדו, הוצתו.

וקנאתי, מה-קנאתי, בכוח האידיאה-ההרגל, שכחם כה רב לחמם לב-יחיד ולהלהיב לבות-רבים.

נמשכו לילות-חורף. בסוגי-ספורט שונים טפלתי להעשיר את דלות חייה-גולה ולהעשיר את נעורי-הנוער ונעורי אני.

בכל ערב שבת יצאתי עם ראשי-גדודים וראשי-קבוצות לטיול-לילה, מחו ההורים המסכנים, מאנו להנחם, אם גם ידעו שאנכי, המורה, נמצא ביניהם. והטיולים רבו ומספר המשתתפים הלך וגדל. הכפור והקור הרדימו את העולם ואת בתי הכפרים הגויים בסביבת קובל. אורות דעכו, כלבים נבחו וצעירי-ישראל טילו בשדות פולין — ווהלין, טילו, תירו, חפשו, התגעגעו, חלמו, למדו לחשל גוף ונפש, למדו לחכות, לשאוף, לפעול.

באחד הלילות השבעתי את כל הבוגרים "הבטחת "השומר-הצעיר". אחרי שצויתי על כולם התבודדות בחושך-הליל במרחקים של קילומטר ברדיוס חזרו אלה שהחלטתם נחושה להשאר "שומר לכל החיים". ובחשכת ליל-פולין, מול כפרי-והלין הרחבה, בלוית נשיכת כלבי האוקראינים, על שדות-נכר, ביערות-סוד, נשבעו בני-ישראל אמונת-נצח למולדתם הרחוקה, לחיי-עבודה, לדרך חברתית כנה.

ערב אפל. רוחות־סתיו מנשבות ומתנגנות. קהל־יהודים נוהר משלושה עברים: מרחוב בריסק, מרחוב אפטיטשנה ומרחוב מאצייב דרך בית־העלמין הישן.

גברים, נשים וטף התכנסו בבית־הכנסת של רב ולולה טברסקי. קהל המתפללים סיים תפילת „מעריב“ ונגשים ל„הקפות“. רב ולולה מחמן ל„הקפה“. נוטל הזקן את ספר־התורה בידו, מתעטף בטליתו מעל לראשו ומראה לחסידיו שמחת־תורה מהי.

הזקן יוצא בריקוד של דביקות, עד כדי בטול היש. הריקוד נמשך שעה ארוכה ולא עייף ולא יגע רב ולולה. הוא מתערטל מגשמיותו והוא מרחף בעולמות העליונים. דבר אין לו עם עולם־החומר. הוא נהפך לרוחניות, לנשמה ערטילאית. הוא כולו דבקות בהשם יתברך. ומתעלה רב ולולה בעיני חסידיו ליצור שלא מעלמא הדין. וחרדה נוראת־הוד ממלאה לבם. יראת הרבי על פניהם. ורב ולולה רוקד ורוקד עד לאפיסת־הכוחות. חסידיו שואלים זה לזה: מה תגיד לרקודו של רב ולולה?

כעל כנפי־נשרים מתפשטת בעיר, חיש־מהר, השמועה על רקודו של רב ולולה. והלב מתרוגן, קמטי־היהודים נעלמים מעל־פניהם, הכל צוהל, על כל רחוב ועל כל בית משתפכות דיצה וחדוה. באפילת הליל מתנגנות מנגינות נפלאות. הכל אומר שירה. ומתיקות מתמשכת מרקודו של רב ולולה. וביום

המחרת, יום שמחת-תורה, היינו מחכים ליד ה"בואיסקו" לרב שמואל מנדל ז"ל
(אביו של אלי מנדל). רב שמואל היה מחסידיו הנאמנים של רב ולולה, והיה
יוצא מבית-הכנסת של הרבי בשירה ומחול לאורך רחוב בריסק, בואכה
ל"בואיסקו" ומשם דרך השדות לביתו אשר ברחוב קוליובה.

אנו, גערי ישראל, נגרפנו ע"י השירה והריקוד של רב שמואל מנדל
ורקדנו אתו בצוותא.

רב ולולה! רב ולולה! איך נפלת לפני בני-עולה! פיך שהפיק תורות
נשגבות והרנין לבבות במנגינות נפלאות — איכה ילחך עפר!